

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLD : 27

Birinci inikad
1 - XI - 1938 Salı

Mündericat

	Sayıfa		Sayıfa
1 — Havale edilen evrak	2:3	seçimi	8
2 — Nutuklar	3	4 — Takrirler	8
1 — Reisiçumhurun nutku	3:7	1 — Trabzon mebusu Hasan Saka ve Antalya	
3 — Seçimler	7	mebusu Dr. Cemal Tuncarın, Atatürke B. M.	
1 — Meclis Reisi seçimi	7:8	Meclisinin saygı ve bağlılığının arzına dair	
2 — Reis vekilleri, İdare âmirleri ve kâtibler		takriri	8

bilânçosunun gönderildiği hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/532) (Divanı muhasebat encümenine)

27 — Bandırmanın Çepni köyünden Numanoğlu Karahasan Korkakoğlunun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/533) (Adliye encümenine)

28 — Bergamanın Arifbey mahallesinden Şerifoğlu Ali Urkmezin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/534) (Adliye encümenine)

29 — Bodrumun Karakaya köyünden Salih kızı ve Hasan karısı Fatma Satılının ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/535) (Adliye encümenine)

30 — Burdurun Susuz köyünden Dobricalıoğullarından Mustafaoğlu Nuri Denizin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/536) (Adliye encümenine)

31 — Çalın Hadim köyünden Ahmedoğlu Halil Tufanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/537) (Adliye encümenine)

32 — Çinenin Kabataş köyünden Kır Alioğullarından Mustafaoğlu Ali Afşinin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/538) (Ad-

liye encümenine)

33 — Düzcenin Efteni Hacı Süleyman köyünden Havrioğullarından Hasan Ali Tonyanın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/539) (Adliye encümenine)

34 — Konyanın Hasandede Mescid mahallesinden Mustafa kızı Huriye Senelin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/540) (Adliye encümenine)

35 — Tefenninin Kır mahallesinden Mesudbeyoğullarından Ali Çeliğin ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/541) (Adliye encümenine)

36 — Tefenninin Söğüt köyünden Bekiroğlu Memed Emin Özçakırım ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/542) (Adliye encümenine).

Mazbatalar

37 — Büyük Millet Meclisi 1938 yılı nisan ve mayıs ayları hesabı hakkında murakıblık raporu (5/70) (Ruznameye)

38 — Büyük Millet Meclisi 1938 yılı haziran ve temmuz ayları hesabı hakkında murakıblık raporu (5/71) (Ruznameye).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

MUVAKKAT BAŞKAN — Refet Canrtez

MUVAKKAT KATİBLER : Naşid Uluğ (Kütahya), Ziya Gevher Etili (Çanakkale), Cavid Oral (Niğde), Kemal Ünal (Isparta)

MUVAKKAT BAŞKAN — Yoklama yapacağız.

(Yoklama yapıldı)

MUVAKKAT BAŞKAN — Ekseriyet vardır. Celseyi açıyorum. Söz Başvekilindir.

2 — NUTUKLAR

1 — *Reisicümhurun nutku*

BAŞVEKİL CELÂL BAYAR (İzmir) — (Başvekil alkışlar arasında kürsüye geldiler).

Teşkilâtı esasiye kanununun 36 ncı maddesi hükümlerine tevfikân Cümhur Reisimiz Atatürkten aldığım emir üzerine bu seneye aid nutuklarımı okuyorum (Alkışlar).

Sayın millet vekilleri;

Hepinizi sevgi ve saygı ile selamlarım...

Geçen sene aziz Kamutay arkadaşlarıma millet ve memleket için ne gibi feyizli işler başarmak istediğimizi izah etmiştim. Bu gün de bunlardan hangilerinin bu yıl içinde yapıldığı-

nı bildirmek isterim.

Sayın arkadaşlarım;

Her şeyden evvel size kıvançla arz edeyim ki millet ve memleket geçen seneyi de tam bir huzur ve sükûn içinde yükselme ve kalkınma faaliyetile geçirmiştir.

Uzun yıllardanberi devam eden ve zaman zaman hâd bir şekil alan Tunçelindeki toplu şekâvet hâdiseleri muayyen bir program dahilindeki çalışmaların neticesi olarak kısa bir zamanda bertaraf edilmiş o mmtakâda bu gibi vakalar bir daha tekerrür etmemek üzere tarihe devrolunmuştur. (Bravo sesleri).

Cümhuriyetin feyzinden yurdun diğer ev-

ladları gibi oradakiler de tamamen istifade edeceklerdir.

Husûsî idare ve belediyelerin bu yılki faaliyetleri, geçen senelerden fazla ve daha verimli olmuştur.

İmar işlerinde belediyeleri, türelî surette aydınlatmak kılavuzlamak ve faaliyetlerini takib ve murakabe etmek üzere merkezde bir teknik büro teşkili yol ve yapı kanununda işlerin ve istimlâk muamelelerinin süratle yürümesini temin edecek tadilat yapılması, belediyeler bankasının imar işlerinde yardımını genişletmesi, çiftçi mallarının emniyetini korumak ve zirai suçları süratle meydana çıkartıp suçluların cezalandırılması için Yüksek Kamutaya sunulmak üzere birer kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Büyük Meclisin tasvibine arzedilmiş olan yeni nüfus kanununun kabul ve tatbiki nüfus işlerinin daha modern ve muntazam bir şekilde yürütülmesini temine hizmet edecektir.

Muhterem arkadaşlar;

Sıhhat ve içtimâî muavenet vekâleti kendisine verilen sağlık ve içtimâî yardım vazifelerine iskân ve göçmen işlerine Yüksek Meclisin kabul buyurduğu tahsisat dahilinde başarıle devam etmiştir.

Bu senenin ilk baharında Orta Anadolu'da bilhassa Kırşehir ve Yozgad havalisinde bir kısım köylerimizi harab ve aziz vatandaşlarımızdan bazılarının ölümüne sebebiyet vermekle bizi çok müteessir eden bir yer sarsıntısı olmuştu. Sıhhat ve içtimâî muavenet vekâleti ve aynı zamanda bu işle vazif edilen Kızılay cemiyeti felâkete uğriyan vatandaşlarımızı korumak için derhal gereken tedbirleri almışlardır.

Bu sahada yapılmasına karar verilen 2114 evden bir kısmı bitmiştir. Bir kısmının da inşaatı ilerlemektedir. Bu hizmet ve mesaiyi memnuniyetle kaydederim.

Yüce saygıllar;

Memlekette mevcut huzur ve asayişe müvazi olarak adalet cihazı da intizamla işlemektedir.

Meşhud cürümler kanununun tatbikatından elde edilen iyi neticelerden örnek alınarak bu kanun ağır cezalı cürümlere de teşmil edilmiştir.

İnkilâbımızın istikrarını teyid için yeni kanunî tedbirler alınmıştır. Bu maksadla Türk ceza kanunundaki Devletin şahsiyetine ve Devlet kuvvetleri aleyhine taallük eden cürümler daha kuvvetli müeyyidelere bağlanmıştır.

Ceza evlerinin terbiye, ıslâh ve iş esaslarına göre düzeltilmesi yolundaki hayırlı faaliyetin genişletilmesi cemiyete; doğru yoldan saparak hürriyetini kaybetmiş olan binlerce vatandaşın nafi birer uzuv olarak kazandırmaktadır.

Sayın Millet Vekilleri;

Devletin ekonomik sahadaki yapıcı ve yapıcı kudret ve prensibinin ziraat işlerimize de teşmili yolunda bir nümune olmak üzere hükmi şahsiyeti haiz « Ziraat işletmeleri kurumu » teşkil edilmiştir.

Geçen seneki nutkumuzda :

« Millî ekonominin temeli ziraattir.
« Bunun içindir ki, ziraatte kalkınma-
« mıza büyük önem vermekteyiz. Köyle-
« re kadar yapılacak programlı ve pra-
« tik çalışmalar bu maksada ermeği ko-
« laylaştıracaktır. Fakat bu hayati işi
« isabetle amacına ulaştırmak için, ilk
« önce, ciddi etüdlere dayalı, bir ziraat
« siyaseti tesbit etmek ve onun için de
« her köylünün ve bütün vatandaşların,
« kolayca kavrayabileceği ve severek
« tatbik edebileceği bir ziraat rejimi kur-
« mak lâzımdır ».

Tavsiyesinde bulunmuştuk.

Buna aid etüdlere ikmal edilmiştir.

Cumhuriyetin on beşinci yılı plânlı, sistemli ziraat ve köy kalkınmasının mebdeli olmalıdır.

Sayın arkadaşlar;

Ekonomi işlerimiz normal inkişaf yolunu takib etmektedir.

Bu yıl da istihsalin, mübadelenin ve kredinin düzenlenmesiyle sanayileşme ve teşkilatlanma sahalarında müsbet neticeler alınmıştır.

Maden tedkik ve arama işleriyle maden işletmeleri mevcut programına göre inkişaf etmektedir.

Dış ticaret politikamız vaziyete millî ve beynelmilel konjonktüre uyarak karşılıklı menfaat ve müsaadeler esasına bağlı kalmakta devam etmiştir.

İhracatın murakabesi ve ihraç mallarımızın standartlanması yolundaki çalışmalar yürümekte ve hayırlı neticeler elde edilmektedir. Bu sene yeniden bir takım ihraç mallarımız daha murakabe edilen mallar arasına girmiştir.

Böylece ihracatımızın ve ihracatımızın itibarını yükselttiğini gördüğümüz bu usulün sahası genişletilmektedir.

Halkımızın bedii kabiliyetlerine makes olan ve her günkü ihtiyaçlarımızın büyük bir kısmını karşılayan el ve ev küçük sanatlarının Cumhuriyet rejiminde lâyık olduğu mertebeye yükseltmesi icab eder, Bunun için teşvikler yapılmasını ve bu babdaki lâyihanın bir an evvel müzakeresini tavsiyeye şayan bulurum.

Geçen içtima devresinde Yüksek Meclisin kabul buyurduğu «sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretile kurulan iktisadî teşekküllerin teşkilâtile idare ve murakabeleri» hakkındaki kanunun tatbiki için teşkilâta başlanmıştır.

Memleketin muhtelif yerlerinde kredi ve sa-

trış kooperatiflerinin ve birliklerinin kurulmasına devam edilmiştir. Ezcümle Karadeniz mntakasında fındık mahsulümüz için beş kooperatif ve bunlar için merkezi Giresunda olmak üzere bir birlik teşkil olunmuştur.

Küçük esnafa ve küçük sanayi erbabına muhtaç oldukları kredileri temin etmek üzere Halk bankası ve Halk sandıkları kurulmuştur.

Kredinin normal şartlar altında ucuzlatılması ekonomik alandaki mühim tesiri malumdur. Büyük Millet Meclisinin kabul buyurduğu kanun ile faiz hadlerinin indirilmesini memnuniyetle karşıladım.

Büyük Millet Meclisi Denizbankı kurmakla çok isabetli bir harekette bulunmuştur.

Birinci beş senelik sanayi plânımız muvaffakiyetle bitmek üzeredir. Buna ilâveten üç senelik bir maden işletme programı tanzim edilmiş ve tatbikine başlanmıştır. Bu üç senelik maden programının büyük bir kısmını içine almak ve şeker sanayiini de genişletmek suretile makine, kimya, gıda maddeleri, toprak ve su mahsulleri, ev mahruvatı sanayii ile liman inşasını ve nakliye vasıtalarının çoğaltılmasını ve deniz işleri için duyduğumuz ihtiyaçları ihtiva ve ifade eden dört senelik üç numaralı yeni bir program yapılmış ve ilân edilmiştir.

Bu plân için sarfolunacak para 85 ilâ 90 milyon lira arasında tahmin edilmektedir. Buna aid kredinin temin edildiği malumdur.

Memleket için faydalı olan her teşebbüsü yüksek bir vatan severlik duygusile terviç ve himaye eden değerli Kamutayın bu plânı da müzaheretine mazhar kılacağından şüphe etmiyorum.

Muhterem millet vekilleri;

Memleketin imarı ve kalkınması yolunda çok mühim vazifeler alan Cümhuriyet Nafıasının bu yıl içindeki çalışmalarının azamî randıman vermiş olduğunu görmekteyim.

Geçide açılan büyük köprülerin bu yıl 115 e balığ olduğunu kayid ve adedlerinin ihtiyaçla mütenasib olarak süratle çoğaltılmasını temenni ederim.

İstanbuldan başlayan Avrupa tûristik asfalt yolunun birinci kısmı ikmal edilmiştir ve son kısımlarının inşaatına devam edilmektedir.

Memleketin umumî su siyasetinin büyük ehemmiyeti üzerinde durmaktayız. Geçen devrede kabul buyurduğunuz bir kanunla Adana ovasının sulama işlerine hız verilmiş olmasını memnuniyetle kaydedirim. Diğer su işlerimiz de program dahilinde yürümektedir.

Geçen sene yapılmasına başladığımız bildir-diğim Radyo merkezi stüdyosu tamamlanmıştır.

Şirketlerden elimize geçen demiryollarının ıslahına ve muharrik ve müteharrik edevatın her türlü ihtiyaca cevap verecek surette ikmaline çalışılmaktadır.

Memlekette nakliye hacmi artmaktadır. Muhtelif malların sevkini kolaylıkla temin etmek için yeni nakliye vasıtaları sipariş edilmiş ve 3 numaralı programda da bu hususa ayrıca yer verilmiştir.

Geçen yıl Divriğiye ulaştığımız gördüğümüz demiryolunun bu yıl Erzincana vardığını ve önümüzdeki yıl içinde de Erzurum şehrine vâsıl olacağını kıvançla müjdelerim.

Arkadaşlar;

Maliyemiz denk bütçe, sağlam tediye, vergi sistemlerini mükellef lehine ıslah ve tahfif ve millî paranın istikrarını muhafaza prensiblerini tam bir sadakat ve muvaffakiyetle takib ve tatbik etmektedir.

Halkın ve çiftçinin vergi yükünü hafifletmek yolunda ötedenberi güdülen prensibin imkân nisbetinde tatbikına bu yıl da devam edilmiştir.

Kazanç ve muvazene vergilerinde, yünlü ve pamuklu kumaşların istihlâk vergisinde ve hayvan vergilerinde indirmeler yapılmış, hayvan vergisinin at ve katıra aid kısmı ile tıbbî ve ispençiyarî maddelerin istihlâk vergisi tamamen kaldırılmıştır.

Bir kısım vergilerde yapılan mühim indirmelere rağmen tahsilât muhammen varidattan geçen sene de 29 milyon lira bir fazlalık göstermiştir.

Bu seneki tahsilâtın da tahminlerden ziyade olacağı umulmaktadır.

Ekonomik sahadaki inkişafıla mütenasib olarak daima bütçe tahminlerini aşan Devlet varidatının devamlı artışı bir taraftan vergi tahfiflerini muayyen bir program dairesinde tahakkuk ettirmeğe, diğer taraftan muhtelif sahalarda verimli işlere ve Millî Müdafaa hizmetlerine daha çok pay ayırmağa imkân vermektedir.

Teşviki sanayi kanunundan istifade eden müesseselere hariçten getirdikleri ibtidaî maddelerle makine, alât ve edevat için verilmiş olan gümrük muafiyeti kaldırılarak mezkûr kanundan istifade eden ve etmeyen bütün sanayi erbabına şamil olmak üzere bu nevi ibtidaî maddelerle makine, alât ve edevatın gümrük resimlerinin cüzî bir hadde indirilmesi ve makine alât ve edevatı için muamele vergisi muafiyetinin kabul edilmesi memleket sanayii üzerinde hayırlı neticeler verecek bir tedbir olmuştur.

Bir kısım vergilerimizin tarh ve cibayet usullerinin ıslahı ve tatbikatta sadelik ve birlik temini maksadile hazırlanarak Yüksek Kamutaya sunulan lâyihanın bir an evvel çıkarılmasını temenniye değer bulurum.

Sayın arkadaşlarım;

İnhisarlar idaresi kurumlarının malî monopol, ticarî teşekkül ve malî valorizasyon kurumu karakterini iktisab etmesi için icab eden

esaslı tedbirler alınmakta ve semereleri de elde edilmektedir.

Çok kıymetli ve nefis mahsullerimizden biri olan tütünün ziraat usullerini düzeltmek, zürar, mahsulünü işletmek ve değer fiyatı ile satmak bakımından aydınlatmak ve korumak, tütünlerimizi dünya piyasalarına daha çok tanıtarak ihracatını azamî hadde çıkarmak yolundaki gayretler iyi neticeler vermektedir.

Diğer inhisar maddelerinin istihsal ve istihlakinde de inkişaf görülmektedir.

Sevgili arkadaşlarım;

Yüksek tahsil gençlerini istediğimiz ve muhtaç olduğumuz gibi millî şuurlu ve modern kültürlü olarak yetiştirmek için İstanbul üniversitesinin tekâmülü, Ankara üniversitesinin tamamlanması ve Şark üniversitesinin yapılan etüdlerle tesbit edilmiş olan esaslar dairesinde, Van gölü civarında kurulması mesaisine hızla ve önemle devam edilmektedir.

Geçen sene tecrübelerinin ümid verici mahiyette olduğunu kaydettiğim eğitimciler okulları çok iyi neticeler vermiş ve eğitim kadrosuna bu yıl 1500 kişi daha ilâve edilmiştir. Önümüzdeki yıllar içinde bu mikdarın arttırılacağı şübhesizdir.

Türk tarih ve Dil kurumlarının çalışmaları takdire lâyık kıymet ve mahiyet arz etmektedir. Tarih tezimizi reddedilmez delil ve vasikalarla ilim dünyasına tanıtan Tarih kurumu memleketin muhtelif yerlerinde yeniden kazılar yaptırmış ve beynelmilel toplantılara muvaffakiyetle iştirak ederek yaptığı tebliğlerle ecnebi uzmanların alâka ve takdirlerini kazanmıştır.

Dil kurumu en güzel ve feyizli bir iş olarak türlü ilimlere aid Türkçe terimleri tesbit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımı atmıştır.

Bu yıl okullarımızda tedrisatın türkçe terimlerle yazılmış kitaplara başlamış olmasını kültür hayatımız için mühim bir hâdise olarak kaydetmek isterim.

Türk gençliğinin kültürde olduğu gibi spor sahasında da ideale ulaşırılması için Yüksek Kamutayın kabul ettiği «Beden terbiyesi» kanununun tatbikına geçildiğini görmekte memnunum.

Muhterem arkadaşlarım;

Vatanın ve rejimin koruyucusu olmakla kalmayıp en geniş ve hakikî manasile bir sulh amili ve bir eğitim ve öğretim ocağı olan yenilemez ordumuzun geçen sene de işaret ve izah ettiğim gibi son sistem silâh ve motörlü vasıtalarla cihazlandırılması yolundaki çalışmalara hız verilmiştir. (Bravo sesleri, şiddetli alkışlar).

Geçen sene Büyük Kamutayın kabul buyurduğu tahsisat üzerine bir umumî silâhlanma programı yapılmıştır. Tatbikatı ilerlemektedir.

Deniz kuvvetlerimizin takviyesi için lüzumlu olan harb gemilerimizin küçük bir kısmı sipariş edilmiştir. Büyük bir kısmı da sipariş edilmeğe üzeredir. (Alkışlar).

Bu meyanda mevcut gemilerimizin daha mükemmel bir hale konulması için tertibat alınmaktadır.

Bu sene Gölcük harb tersanemizin inşasına başlanacaktır.

Hava programımız önemle tatbik olunmaktadır.

Şanlı admı andıkça gönül ferahı ve sonsuz gurur duyduğumuz kıymetli ordumuz bu yaz şark bölgesinde tabiatın en çetin ve haşin şartları içinde yaptığı manevralarda her gün artan kudret ve kabiliyetini bir kere daha göstermiştir. (Şiddetli alkışlar).

Çok değerli komutan ve subaylarımızla kahraman erlerimizi huzurunuzda iftihar ve takdirle selâmlarım. (Bravo sesleri, sürekli alkışlar).

Sayın Millet vekilleri; Haricî siyasetimizin son sene zarfındaki inkişafı geçen sene ana vasıflarını çizmiş olduğum esaslar dairesinde cereyan etmiştir.

Son aylar zarfında sulh, çetin bir imtihan geçirdi. Şimdi imtidadını ancak daha bir müddet sonra anlıyabileceğimiz yeni bir sükun devresi içindeyiz.

Sulh milletleri refah ve saadete erıştiren en iyi yoldur. Fakat bu mefhum bir defa ele geçirilince daimî bir ihtimam ve itina ve her milletin ayrı ayrı hazırlığını ister.

Memleketimizi her gün daha çok kuvvetlendirmek, her sahada her türlü ihtimallere karşı koyabilecek bir halde bulundurmak ve dünya hâdisatının bütün safahatını büyük bir tayakkuzla takip etmek sulh sever siyasetimizin dayandığı esasların başlıcasıdır (Bravo sesleri, alkışlar).

Milletlerin emniyeti ya iki taraflı ve yahud çok taraflı umumî müşterek anlaşmalarla uzlaşmalarla temin edilebilir diye mutlak mahiyette ortaya atılan ve her biri diğerlerine zıd addedilen prensibler sulhun muhafazası emrinde bizim için katği ve isabetli değildir ve olamaz (Bravo sesleri). Bunların her birini coğrafi ve siyasi icab ve vaziyetlere göre kullanarak sulh yolundaki ihtimamı realitelere tevfiik etmek her millet için ayrı ayrı bir vazifedir.

Cümhuriyet Hükümeti bu hakikati görmüş tatbik etmiş en yakın komşuları ile olduğu kadar en uzak Devletlerle olan münasebetlerini dostluklarını ittifaklarını ona göre tanzim etmeği bilmiş ve bu sayede haricî siyasetimizi sağlam esaslara istinad ettirmiştir (Alkışlar).

Balkan siyaseti balkanların münferid ve müşterek menfaatlerinin en belîğ bir ifadesi Balkan milletlerinin her birinin ayrı ayrı kuvvetleşmesi de sulh yolundaki dinamik tarzı te-

lâkkinin filî bir misalidir.

Burada memnuniyetle kaydetmek istediğim bir hâdise Balkan milletlerini birbirine büsbütün yakmaştırmakta kuvvetli âmil olmuştur. Ve yarım için de ümidler vadeden bir eserdir. Selânikte Balkan Misakı Devletleri namına Konsey Reisi ve Muhterem Yunan Başvekili General Metaksas ile Sayın Bulgar Başvekili Mösyo Köse İvanof arasında imza edilmiş olan anlaşmadan bahsetmek istediğim anlaşılmalıdır, Bu anlaşmada sulh yolundaki mütemadî gayretlerimizin ve Balkan Devletlerinin takib edegeldikleri salim politikanın hayırlı bir tecellisidir. (Bravo sesleri).

Yine aynı realiteler aynı dinamizm ve aynı yüksek gayeler Sadabad âkidlerinin maziden mevrus hurafeleri nasıl bir hamlede yıkararak münasebetlerini yeni ve velûd esaslara istinad ettirmeği bildiklerini göstermiştir.

Türkiyenin diğer Devletlerle olan münasebetleri geçen sene sarahatle gösterdiğim yolda dostane inkişafını takib ederek ilerlemekte bulunuyor.

Hatay meselesinin son sene zarfında geçirmiş olduğu safhalar malûmunuzdur.

Bu millî davayı bir Türk - Fransız dostane anlaşmasile halletmek yolundaki mesai muvaffakiyete erdi.

Türk ve Fransız askerlerinin muvakkat ve müşterek işgali bu anlaşmanın bariz tezahürü oldu. Bu sayede sükûn yerleşti ve intihabat ikmal olundu. Nihayet Hatay, Millet Meclisine ve istiklâlîne kavuştu (Bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar). Müstakil Hatay Devleti bu gün inzibat kuvvetlerini tanzim eylemek ve memleketin dahilî emniyetini de kendi vasıtalarile temin etmekle meşguldür. Bunun da yakında başarılacağını ümid ediyoruz.

Geçen sene «Yarımkî Türk - Fransız münasebetlerinin dilediğimiz yolda inkişafına Hatay işinin iyi bir yönde yürümesi esaslı bir ölçü ve âmil olacaktır» demiştim. Filhakika Hatay işindeki Türk - Fransız anlaşması iki Devlet arasındaki münasebetleri çok dostane bir duruma getirmiştir.

Hatay işinde istihsal edilen neticelerin istikrarı Türk - Fransız dostluğunun da inkişaf ve tebellürüne bir esas teşkil edeceği kanaatindeyim.

Cümhuriyet Hükûmeti geçen senedenberi muhtelif devletlerle iktisadî münasebetlerini tanzim eden mukavele ve anlaşmalar imza etmiş bulunuyor. Bu meyanda İngiltere Hükûmetine akdedilen ticaret anlaşması ve aynı zamanda 16 milyon İngiliz liralık bir ticaret ve teslimat kredisi mukavelesini zikretmek isterim ki esasen buna müteferri kanun yüksek tasdikımıza iktiran etmiştir.

Bir kaç gün evvel memleketimizi ziyaret eden Almanyanın mümtaz İktisad Nazırı Bay Funk ile 150 milyon marklık bir kredinin esasında mutabakat hâsıl oldu. Teferruat yakında iki Hükûmet arasında tesbit edilecektir.

Bu kredi anlaşmalarını memleketimizin mali itibarına karşı gösterilen ciddi emniyetin ve harici siyasetimizdeki dürüst hareketin bir tecellisi olarak telâkki etmek lâzımgelir (Bravo sesleri).

Hükûmetin akdettiği mukaveleler meyanında hukukî sahada muhtelif anlaşmalar mevcut olduğu gibi istiklâlîne kavuşan dost Mısır devleti ile akdedilen bir de dostluk, ikamet ve tabiiyet mukavelenamesi mevcut bulunmaktadır.

Büyük komşu ve dostumuz Sovyet İttihadı Cümhuriyeti ile geçen yıl içinde yeni bir hudud mukavelesi imza edilerek iki memleketin hudud münasebetleri bu suretle iki taraf tecrübelerinin gösterdiği salim esaslara bağlanmıştır. Bu mukavelenin yakında meriyet mevkiine konulması beklenilmektedir.

Yine geçen yıl içinde İtalya Hükûmeti, Montröde imza edilen ve kendi iştirakine açık bırakılan Boğazlar mukavelesine iltihak etmiş ve bu komşu büyük memleketin bize karşı olan bu dostane hareketi memleketimizin de aynı dostane hissiyatı ile karşılanmıştır.

Büyük Kamutay; şimdîye kadar olduğu gibi bütün işlerinizde başarılar dilerim (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

CELÂL ARAT (Yozgad) — Çok yaşasın Atatürk.

3 — SECİMLER

1 — Meclis Reisi seçimi.

MUVAKKAT BAŞKAN — Reis intihabı yapacağız.

(Reyler verildi).

BAŞKAN — Reyleri Tasnif için kura çekeceğiz.

Benal Arıman (İzmir), Dr. Tevfik Aslan (Kastamonu), Remzi Çiner (Sivas) reyleri tasnife memur edilmişlerdir.

İntihabın neticesini arz ediyorum:

Meclis Riyasetine 336 reyle ve reye iştirak eden arkadaşların ittifakı ile Çankırı Mebusu M. Abdülhalik Renda intihab olunmuştur (Sürekli alkışlar).

(Meclis Riyasetine intihab edilen Çankırı mebusu M. Abdülhalik Renda alkışlar arasında riyaset makamını işgal buyurdu).

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım; tekrar Reisiğe seçmek suretile hakkımda gösterdi-